

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci **žalobce: P. Č.**, proti **žalovanému: Krajský soud v Českých Budějovicích**, se sídlem Zátkovo nábřeží 2, České Budějovice, ve věci ochrany proti nečinnosti správního orgánu, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2012, č. j. 45 A 29/2012 - 27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním ze dne 24. 10. 2010 požádal žalobce žalovaného (Krajský soud v Českých Budějovicích) o poskytnutí Instrukce Ministerstva spravedlnosti ve znění ze dne 27. 5. 2009 a ze dne 30. 6. 2009 (spolu s přílohou č. 1); sdělení čísla změny rozvrhu práce žalovaného, dle kterého jsou soudci Pol a Krybusová předsedy senátu; sdělení v jakém typu obálky se zeleným pruhem se doručují písemnosti neurčené do vlastních rukou a zda je dodavatel obálek se zeleným pruhem pro doručování nadále Ministerstvo spravedlnosti (pokud ne, pak od kdy); kdo je dodavatelem obálek bez přetisku; jaká je podlahová plocha soudní budovy žalovaného na Zátkově nábřeží (mimo suterénu); jaká je podlahová plocha jednacích síní; kdo a od jakého data dodává žalovanému teplo; jaké náklady vznikly žalovanému za ohřev vody a topení v letech 2001 - 2009; jak velké jsou pracovní úvazky pracovníků informačních technologií a kolik jich žalovaný zaměstnává v současnosti; kolik má žalovaný dodavatelů IT služeb a jaký byl počet uchazečů v posledním výběrovém řízení na ředitele správy žalovaného.

Vzhledem k tomu, že dle žalobce mu byl k některým informacím omezen přístup (sp. zn. Spr 1863/10), podal ve lhůtě odvolání. Předseda Krajského soudu v Českých Budějovicích žalobci dne 17. 12. 2010 (sp. zn. Spr 2121/10) sdělil, že žádost žalobce nebyla posouzena jako žádost o poskytnutí informací, a proto omezení přístupu k informacím nebude napraveno. Podáním doručeným Krajskému soudu v Českých Budějovicích dne 10. 11. 2011 (vedeno pod sp. zn. 10 Na 974/2011), označeným jako návrh na ochranu proti nečinnosti, žalobce vyjádřil nespokojenost s postupem při vyřizování požadavku na poskytnutí blíže neurčeného souboru informací. Uvedl, že jeho žádost ze dne 24. října 2010 má všechny náležitosti zákonem předepsané a je z ní patrné, že nejde o utajované či procesní informace. Písemností sp. zn. Spr 1863/10 mu byl výslovně omezen přístup k některým informacím a bylo mu i odňato právo na účinný opravný prostředek. Domáhá se proto, aby bylo ČR – Krajskému soudu v Českých Budějovicích přikázáno, aby vydal rozhodnutí o jeho odvolání z 23. 11. 2010, anebo aby ve stejné době uvedený soud poskytl informace pod bodem 3, 6 - 13 žádosti ze dne 24. 10. 2010.

Krajský soud v Českých Budějovicích předložil Nejvyššímu správnímu soudu tuto věc sp. zn. 10 Na 974/2011 s návrhem na její přikázání jinému soudu z důvodu vhodnosti. Pravomocným usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2012, č. j. Nad 1/2012 - 9, byla věc přikázána k projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), kde je vedena pod sp. zn. 45 A 29/2012. Vzhledem k tomu, že žalobce s podáním žaloby nesplnil poplatkovou povinnost, vyzval jej krajský soud usnesením ze dne 13. 6. 2012, č. j. 45 A 29/2012 - 16, k zaplacení soudního poplatku.

Na tuto výzvu krajského soudu reagoval žalobce nejasným přípisem, ze kterého je však jednoznačně patrna jeho žádost o osvobození od soudního poplatku doplněná vlastním prohlášením o jeho osobních a majetkových poměrech. Následně dne 2. 7. 2012 vyzval krajský soud žalobce k doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů. Spolu s přípisem žalobci zaslal vzor o. s. ř. č. 060 (tj. „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“), s poučením, aby jej vyplněný ve stanovené lhůtě vrátil zpět s tím, že jinak soud jeho žádost o osvobození od soudního poplatku zamítne. Přípis krajského soudu spolu se vzorem o. s. ř. č. 060 byl (podle doručky založené v soudním spisu) doručen do vlastních rukou žalobce dne 9. 7. 2012.

Žalobce však na danou výzvu nereagoval, „Potvrzení“ nevyplnil, ani nezaslal zpět krajskému soudu. Místo toho doručil krajskému soudu v elektronické podobě (bez ověřeného podpisu) dvě podání, kdy v prvním z nich potvrdil, že obdržel jeden stejnopis vzoru o. s. ř. č. 060, dodal však, že výzvě soudu neporozuměl, neboť již zaslal své čestné prohlášení spolu s přiznáním majetkových poměrů. Ve druhém podání namítl neúčinnost doručení písemnosti označené jako „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ s tím, že do zásilky (RR1082418886C) byl vložen tiskopis označený jako „Prohlášení“.

Následně soud rozhodl napadeným usnesením ze dne 7. 11. 2012 tak, že neúčinnost doručení výzvy neshledal a dále že, vzhledem k tomu, že žalobce nezaslal vyplněné „Prohlášení“, resp. vzor o. s. ř. č. 060 (tj. „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“), není schopen řádně posoudit, zda žalobce splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních

poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), přičemž informace nutné k posouzení této otázky nelze věrohodně a úplně vyčíst ani z prohlášení učiněného žalobcem v podání ze dne 25. 6. 2012. Jeho žádosti proto nevyhověl. Krajský soud navíc odkázal i na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74 (všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), v němž se Nejvyšší správní soud vyjádřil také k pravidlům pro osvobození od soudních poplatků, a na závěry Nejvyššího správního soudu uvedené v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, týkající se obdobné věci žalobce.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost. Z jejího obsahu zdejší soud seznal, že kasační stížnost je směřována proti rozhodnutí krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudního poplatku, kdy je patrný nesouhlas s výzvou k vyplnění informací o jeho majetkových poměrech a námitka neodůvodněného odkazu na judikaturu Nejvyššího správního soudu.

Dříve než Nejvyšší správní soud přistoupil k samotnému přezkumu napadeného usnesení krajského soudu, podotýká, že s přihlédnutím k charakteru napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele v řízení advokátem (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37). Dále konstatuje, že přestože stěžovatel důvody kasační stížnosti nepodřadil pod důvody uvedené v § 103 odst. 1 s. ř. s., je možno z obsahu kasační stížnosti seznat, že stěžovatel uplatňuje důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., tj. nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem a nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí. Přitom je nutno zdůraznit, že právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní zákonná ustanovení je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu v intencích podané kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajského soudu pro nedostatek důvodů, neboť pouze v případě přezkoumatelného rozhodnutí je možno hodnotit i jeho zákonnost. Nepřezkoumatelnost je ostatně vadou tak závažnou, že se jí Nejvyšší správní soud musí podle § 109 odst. 4 s. ř. s. zabývat i tehdy, pokud by to stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti. K otázce nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů se Nejvyšší správní soud již mnohokrát vyjádřil, mimo jiné i v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, publikovaném pod č. 133/2004 Sb. NSS, ve kterém uvedl, že nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů rozhodnutí musí být založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoli na dílčích nedostatcích odůvodnění. Musí se jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Takovými vadami mohou být mimo jiné případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec byly v řízení nějaké důkazy provedeny.

Nejvyšší správní soud však na přezkoumávaném usnesení krajského soudu vady shora uvedeného charakteru neshledal, neboť výrok rozhodnutí je řádně odůvodněn a toto odůvodnění není možno považovat za nesrozumitelné. Krajský soud naopak poskytl logické důvody pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Z jeho usnesení jasně vyplývá, z jakých skutečností při rozhodování vycházel, tj. ze skutečnosti, že stěžovatel nesplnil svou povinnost předložit vyplněné „Potvrzení“. Rovněž je z odůvodnění usnesení zřejmé, které otázky pokládal za rozhodné a jakými úvahami se řídil. Zdejší soud ani neshledal, že by krajský soud své rozhodnutí odůvodnil pouze odkazy na výše zmiňované rozsudky Nejvyššího správního soudu. Naopak z jeho rozhodnutí je evidentní, že odkazy na závěry vyplývající z citovaných rozsudků použil jako doplňující argumentaci svého rozhodnutí. Navíc má zdejší soud za to, že tyto odkazy plně dopadají na nyní posuzovanou věc, a proto v postupu krajského soudu neshledal žádná pochybení. Zdejší soud rovněž nenaznal, že by usnesení krajského soudu, jakož i samotné řízení před ním, vykazovaly jakékoli vady, které by mohly mít vliv na zákonnost.

Stěžovatel brojí proti usnesení krajského soudu, kterým mu nebylo přiznáno osvobození od soudního poplatku za podání správní žaloby. Nejvyšší správní soud přezkoumal rozhodnutí krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnosti stěžovatele nelze přisvědčit. Vycházel přitom z následujících úvah. Z ustálené judikatury zdejšího soudu vyplývá, že individuální osvobození od soudních poplatků je nutno považovat za procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Předmětné osvobození od soudních poplatků je zakotveno v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z jeho dikce především vyplývá, že účastník může být zčásti osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Osvobodit od placení soudního poplatku v plném rozsahu lze jen výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku, popř. k dalším rozhodným okolnostem, přičemž účastník žádající o osvobození od soudních poplatků je povinen soudu své majetkové a sociální poměry prokázat věrohodným způsobem. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 - 184). Soud však není povinen sám vyhledávat informace a důkazy o poměrech stěžovatele, tyto je povinen doložit a prokázat sám účastník řízení. V daném případě byl stěžovatel řádně vyzván k vyplnění „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“, na základě kterého mohl soud posuzovat splnění podmínek pro přiznání osvobození od soudního poplatku. Tuto svou povinnost však v daném případě stěžovatel nesplnil, a proto krajský soud zcela v souladu s výše uvedeným žádosti o osvobození nevyhověl. Stejně jako stěžovatel ve svých nespočetných podáních opakovaně po orgánech veřejné moci žádá v

mnoha případech i zcela formální dodržování bezvýznamných pravidel, musí sám podstatná pravidla soudního řízení respektovat.

Pokud krajský soud ve svém rozhodnutí odkázal rovněž na výše citované rozsudky Nejvyššího správního soudu, bylo tak zcela na místě. Je totiž sice pravdou, že stěžovatel svou zákonnou povinnost doložit a prokázat své majetkové poměry nesplnil, je však nutno podotknout, že všem správním soudům, tedy i Krajskému soudu v Praze, jakož i Nejvyššímu správnímu soudu, je právě pro nescetná řízení stěžovatele vedená u nich již z úřední činnosti známo, že stěžovatel nemá dostatečné prostředky na vedení svých sporů. Proto rovněž upozornil na to, že pro vyhovění návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků není jedinou podmínkou právě naplnění podmínky nemajetnosti, nýbrž je vedle ní nutno přihlížet rovněž k dalším okolnostem případu. Součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce je totiž nutná také úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem a dobrodiní osvobození od soudních poplatků nezneužívá k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů (k tomu srovnej rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, dostupný na www.nssoud.cz, potvrzený usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 1556/10, dostupným na <http://nalus.usoud.cz>). K danému je nutno podotknout, že četnost sporů sama o sobě ještě nemusí vypovídat o samoučelnosti stěžovatelových podání, ve spojení s dalšími okolnostmi týkajícími se dané věci však může být relevantním ukazatelem svědčícím v jeho neprospěch (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29). Takovými dalšími okolnostmi může být specifický procesní postup účastníka řízení, ze kterého se jeví, že mu ve skutečnosti nejde o rychlé a efektivní meritorní vyřešení nebo přezkoumání jeho věci, ale právě o samotné vedení předmětného řízení, případně dalších vedených řízení. V neposlední řadě je třeba přihlídnout také k povaze vedených sporů, zda v případě pochybností o svévolném uplatňování práva mají takové spory vztah k podstatným okolnostem životní sféry žadatele o osvobození od soudního poplatku, či nikoli. Nejvyšší správní soud již ve své dřívější rozhodovací činnosti vyslovil, že ačkoli soudní řád správní (na rozdíl od § 138 odst. 1 o. s. ř.) neobsahuje úpravu výslovně vylučující osvobození od soudních poplatků v případě svévolného uplatňování práva, „slovo ‚může‘ užitě v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namístě mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odepřít (z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publikovaného pod č. 2099/2010 Sb. NSS). V případě, že správní soudy dospějí k závěru, že okolnosti případu svědčí výjimečnému odepření dobrodiní osvobození od soudních poplatků ve výše uvedeném smyslu, je zcela na místě, pokud žádosti nevyhoví.

Ve světle právě uvedeného zdejší soud konstatuje, že krajský soud nejenže naznal, že stěžovatel nesplnil svou zákonnou povinnost prokázat, že nedisponuje dostatečnými finančními prostředky, neboť nereagoval na výzvu krajského soudu o předložení vyplněného „Potvrzení“, ale rovněž zcela příhodně poukázal na to, že pouhé splnění této podmínky by navíc ještě neznamenalo, že by bylo nutno návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků vyhovět. Nejvyšší správní soud se přitom s rozhodnutím krajského

soudu zcela ztotožňuje, neboť rovněž naznal, že zde jsou dány závažné důvody pro výjimečné odepření dobrodiní osvobození od soudních poplatků, neboť je mu znám stoupající počet sporů iniciovaných stěžovatelem, jejich charakter, jakož i samotný postup stěžovatele v těchto sporech, ze kterého není zřejmá snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správních orgánů, jakož i soudů. Aniž by zdejší soud jakkoli předjímal rozhodnutí ve věci, která je předmětem řízení o žalobě, má ve shodě se závěry krajského soudu za to, že původní spor vyvolaný stěžovatelem týkající se žádosti ze dne 24. 10. 2010 není takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. Tento spor se netýká, a to ani nepřímě, stěžovatelova majetku, jeho životních podmínek či jiných obdobných záležitostí. Naopak je zjevné, že se jedná o spor vyvolaný zájmem stěžovatele o veřejné záležitosti. Přitom zdejšímu soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel vede množství sporů daného charakteru. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěrem, že i takové spory, jako je právě spor v této věci, má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnost tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Obecně však neexistuje žádný důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce z vlastních prostředků, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Tím spíše, není-li ze způsobu vedení těchto sporů patrna skutečná snaha o jejich vyřešení, ale spíše zájem na jejich vedení. Zdejší soud zdůrazňuje, že nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se taková osoba mohla volně a bez jakýchkoli omezení realizovat v podávání četných podání k soudu. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve sporech přímo se týkajících jejich práv a povinností (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66).

Nejvyšší správní soud uzavírá, že způsob posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků ze strany krajského soudu má za zcela správný. Krajský soud nijak nepochybil, pokud v mezích svého uvážení rozhodl, že v nyní posuzovaném případě jsou zde okolnosti, na základě nichž nelze žádosti stěžovatele o osvobození od soudního poplatku vyhovět.

Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a protože v řízení nebyly shledány ani jiné nedostatky, ke kterým je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 4 s. ř. s. povinen přihlížet z úřední povinnosti, kasační stížnost v souladu s § 110 odst. 1, větou poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez nařízení jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému podle obsahu spisu žádné náklady řízení nevznikly, proto soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. ledna 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu